

Іспанія

- **Столиця:** Мадрид
- **Населення:** 47.5 млн. (2021, оцінка)
GDP: €1 566 777 млн (2019, оцінка)
- **GDP/душу:** €36928 (2021, оцінка)

Іспанія з береговою лінією протяжністю майже 8 000 км має найбільшу рибну промисловість в ЄС. Більшість рибальських видів діяльності здійснюється в прибережних регіонах. Крім того, судна під іспанським прапором здійснюють рибальство низки видів масових гідробіонтів (риб та безхребетних) у різних частинах Світового океану (Індійському, Тихому, Атлантичному, Південному), зонах відповідальності багатьох міжнародних організацій з управління рибальством (ICCAT, NAFO, NEAFC, CCAMLR тощо). Іспанія має низку двосторонніх угод (деякі з них укладено декларацій про наміри між автономними комунами та урядами прибережних країн, наприклад з Мозамбіком, Маврикієм тощо), метою яких є забезпечення можливості рибальства у водах цих країн суден під прапором Іспанії. Розташована в південно-західній частині Європи, країна має точки входу як в Атлантичний океан, так і в Середземне море та пропонує хороші умови для морської та прісноводної аквакультури. Іспанія має давні морські традиції та є найбільшим виробником риби в ЄС за обсягом і найбільшим споживчим ринком для продукції рибальства та аквакультури [1].

Органи управління та їх функції

В Іспанії ухвалення Конституції в 1978 році призвело до сценарію, за яким адміністративні повноваження поступово передавалися регіонам. Ця тенденція стосується і аквакультури, де наразі це багаторівневе управління. Таким чином, у той час як центральний уряд надає концесії на використання публічної водно-наземної території, кожен регіон затверджує ліцензію на діяльність. Ці повноваження впливають головним чином з двох національних законів: Закону про морське культивування (1984) та Закону про прибережні території (берегову лінію) (1988). [2]

У серпні 2022 року ухвалено зміни до Закону про прибережні території. Серед найважливіших змін – нові обмеження для різних типів концесій, терміни дії яких, з урахуванням усіх розширень, не можуть перевищувати 75 років у випадку морських потужностей з культивування, обмежується 50 роками для комунальних об'єктів і не має перевищувати 30 років для решти споруд, які займаються іншою діяльністю, наприклад очисними або консервними компаніями.

Ця зміна критеріїв, що визначають максимальну тривалість концесій на зайняття водно-наземного суспільного надбання в Іспанії, створила невизначеність у секторі аквакультури. Регіональний уряд Галісії, провідного регіону Іспанії з виробництва аквакультури, оголосив про свій намір оскаржити у Верховному суді Іспанії реформу Закону про прибережні території. Таке рішення було прийнято після низки зустрічей між представниками влади автономії та представниками зацікавлених сторін, які володіють близько 4 000 будівель, у тому числі 232 підприємствами, 59 рибними ринками та 24 очисними спорудами.

Крім того, в Іспанії очікується чергова зміна інституційної структури аквакультури. Документи про внесок Іспанії в Стратегічні напрямки для більш сталої та конкурентоспроможної аквакультури ЄС на 2021-2030 рр. та робочий план держави очікують негайного затвердження. Основна мета цих документів – бути інструментом сприяння діяльності аквакультури в країні, щоб вона розвивалася та консолідувалася як безпечна, здорова та стала система виробництва продуктів харчування. [2]

Правова база [3] для регулювання та сприяння аквакультури в Іспанії складається з кількох правових інструментів, серед яких Конституція Іспанії, Закон №20/1942 щодо сприяння збереженню річкової риби (*Ley № 20/1942 de Fomento y Conservación de la Pesca Fluvial*), [Закон № 23 /1984 щодо морської аквакультури](#) (*Ley № 23 /1984 de Cultivos Marinos*) та Закон № 22/1988 щодо берегової лінії (прибережної смуги) (*Ley № 22/1988 de Costas*). Основними цілями цих актів законодавства є:

□ Закон № 23/1984 щодо морської аквакультури: “регулювання та впорядкування морської аквакультури в межах національної території, прибережної зони суходолу, лиманів, прибережних лагун, тимчасово або постійно відкритих до моря, територіального моря та виключної економічної зони; щодо державної або приватної власності, не впливаючи на компетенцію та повноваження, надані автономним комунам”.

□ Закон № 22/1988 щодо берегової лінії: “ кордони, захист, використання та патрулювання державного морського кордону, зокрема морського узбережжя”. Незважаючи на це, відповідно до положень статті 148.1.11 Конституції Іспанії, автономні спільноти мають виключну компетенцію у внутрішніх водах, вилові молюсків, аквакультури, мисливстві та річковому рибальстві. Слід зазначити, що наступні автономні комуни взяли на себе відповідальність за аквакультуру та збір молюсків: Галісія, Андалусія, Валенсія, Балеарські острови, Кантабрія, Паїс Васко, Каталонія, Астурія, Мурсія, Канарські острови, Арагон, Кастилья-Леон, Кастилья Ла Манча й Естремадура.

Правові інструменти, видані Національним урядом щодо регулювання морської та внутрішньої аквакультури, мають загальний та додатковий/допоміжний характер, оскільки, як було зазначено, автономні комуни застосовують свої власні правила.

Національний уряд через Міністерство сільського та рибного господарства та продовольства (MAPA - *Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación*) формує і виконує загальні положення про основи аграрної, рибогосподарської та продовольчої політики. Він також має координаційні та представницькі функції через Генеральний секретаріат морського рибальства (SGPM). Слід також зазначити, що цей Генеральний секретаріат відповідає за застосування європейських правил, а також обов'язків, які накладаються членством Іспанії в багатосторонніх організаціях. Дорадча палата з аквакультури (JACUMAR - *Junta Asesora de Cultivos Marinos*) є ще однією організацією у складі Міністерства сільського та рибного господарства та продовольства, створеною відповідно до [Закону № 23/1984 про морську аквакультуру](#) (*Ley № 23/1984 de Cultivos Marinos*), до складу якої входять представники Генерального секретаріату морського рибальства, рад автономних комун, а також представницьких організацій сектора виробництва аквакультури. Одним із головних завдань цієї організації є сприяння координації діяльності автономних комун і дотримання національних планів.

[Закон № 23/1984 про морську аквакультуру](#) (*Ley № 23/1984 de Cultivos Marinos*) регулює розробку національних планів, які повинні виконуватися спільно Міністерством сільського господарства, рибальства та продовольства та автономними комунами. Останні несуть відповідальність за їх виконання у межах своїх повноважень. Національні плани складаються з переліку дій, спрямованих на сприяння розвитку морської аквакультури на національній території; які мають за мету дослідження, розробки та інновації, а також будь-яку іншу

діяльність, пов'язану з аквакультурою, виконання якої вважається важливим для гармонійного розвитку аквакультури.

Фонд регулювання та організації маркетингу продуктів рибальства та аквакультури (FROM - *Fondo de Regulación y Organización del Mercado de los Productos de la Pesca y Cultivos Marinos*), є ще однією автономною організацією, створеною відповідно до положень Закону № 33/1980 (*Ley N°33/1980*), яка входить до сфери управління MAPA, та відповідає за сприяння та розвиток аквакультури в Іспанії. Її основними завданнями є промоція споживання рибопродуктів та надання технічної або фінансової допомоги асоціаціям, кооперативам та підприємствам сектору.

Іспанський океанографічний інститут (ІЕО - *Instituto Español de Oceanografía*) є ще однією важливою автономною організацією, дотичною до діяльності у сфері аквакультури. Відповідно до положень Закону № 3/2001 щодо державного морського рибного господарства (*Ley N° 3/2001 de Pesca Marítima del Estado*), ІЕО є інститутом, до обов'язків якого належить виконання досліджень та надання порад у секторальній рибогосподарській політиці.

Законодавство автономій регулює збирання молюсків та морське культивування відповідно до політики усієї держави. У деяких актах законодавства автономій, зокрема Астурії, до концепції морського культивування додано “культивування водоростей”, яке стосується вирощування та збирання врожаю водоростей.

Іспанський сектор аквакультури згрупований у декілька професійних асоціацій та кооперативів. Найбільш важливі з них перераховано нижче:

- SEA- Іспанська асоціація аквакультури (*Asociación Española de Acuicultura*).
- [OPMEGA- Галісійська організація виробників мідій](#) (*Organización de Productores de Mejillón de Galicia*).
- AROGA- Галісійська організація виробників камбалових риб (*Asociación de Productores de Rodaballo Gallego*).
- [Національна організація виробників устриць та дрібних двостулкових молюсків](#) (*Organización Nacional de Productores de Ostra y Almeja*).
- [APROMAR- Асоціація виробників продукції морської аквакультури](#) (*Asociación de Productores de Cultivos Marinos*).
- [OPAC- Асоціація виробників аквакультури у внутрішніх водоймах](#).
- [AQUAPISCIS- Іспанська міжпрофесійна організація аквакультури у внутрішніх водоймах](#) (*Organización Interprofesional de Acuicultura Continental Española*).

З перерахованих вище до європейської федерації виробників аквакультури (FEAP) входять лише APROMAR та OPAC.

Потенційні виробники аквакультури, які мають намір займатися рибницькою діяльністю, як морською, так і у внутрішніх водоймах, повинні подати заявку на отримання різних авторизацій або дозволів до відповідних органів. Як було зазначено раніше, відповідна законодавча база для розвитку аквакультури підпадає під дію автономних комун, які застосовують власні норми для виконання процедур отримання дозволів або оренди. Проте ті комуні, які не мають власних норм, дотримуються положень Закону № 23/1984 з морської аквакультури, Закону про рибне господарство у річках від 1942 (для рибництва у внутрішніх водоймах), та Закону № 22/1988 щодо берегової лінії (прибережної смуги).

Законом № 23/1984 встановлено, що “лише іспанські громадяни або організації можуть бути власниками концесій або дозволів на виробництво морських культур”. Крім того, він також визначає такі терміни:

- Концесія: надання права на виключне та тимчасове користування іспанськими громадянами або організаціями державними землями для створення об'єктів, призначених для дослідження або використання морських культур.
- Дозвіл: дозвіл надається іспанським громадянам або організаціям на створення об'єктів, призначених для дослідження або використання морських культур.

У цьому контексті слід зазначити, що адміністративні процедури, яких повинні дотримуватися потенційні виробники аквакультури для створення та експлуатації потужностей з виробництва аквакультури, відрізняються залежно від внутрішніх чи морських виробничих потужностей аквакультури та від того, чи розташовані вони в державних чи приватних зонах. Ці адміністративні процедури належать до наступних категорій:

- ☐ Адміністративні процедури для подання заявки на концесію/дозвіл на виробничі потужності аквакультури у внутрішніх водоймах.
- ☐ Загальні адміністративні процедури для подання заявки на концесію/дозвіл на провадження морської аквакультури в межах державних прибережних зон.
- ☐ Загальні адміністративні процедури для подання заявки на концесію/дозвіл щодо розміщення виробничих потужностей аквакультури усередині приватних прибережних зон, але які використовуються державні прибережні зони для збирання/скидання стічних вод.

1) Адміністративні процедури з подання заявки на концесію/дозвіл для розміщення рибницьких виробничих потужностей у внутрішніх водоймах.

Для надання концесії/дозволу на експлуатацію виробничих потужностей аквакультури у внутрішніх водоймах заявник повинен буде отримати такі дозволи та/або ліцензії.

- Дозвіл на будівництво та початок експлуатації, виданий муніципальною владою.
- Дозвіл на забір і скидання води; а також концесії на користування чи зайняття водойми загального користування. Обидва дозволи надаються Гідрографічними конференціями відповідної автономної комуни.
- Дозвіл на експлуатацію об'єкта аквакультури, наданий відповідним офісом автономної комуни.

Комуни застосовуватимуть власні правила щодо створення та експлуатації потужностей аквакультури; ті, які не мають власного відповідного законодавства, застосовуватимуть загальні положення Закону про річкове рибальство 1942 року. Незважаючи на це, загальна адміністративна процедура, якої дотримуються автономні комуни для регулювання аквакультури, включає наступні етапи:

- Заявник повинен подати заяву до відповідного муніципального органу. Вона повинна включати точне місце розташування виробничих потужностей, вид, який буде культивуватися, процес або цикл культивування та очікуваний вихід продукції.
- Автономна комуна зрештою повідомить заявника, чи може бути надано дозвіл для конкретного місця розташування потужностей. Якщо це не так, заявник отримає умови для будівництва та експлуатації, яким повинен відповідати запропонований проєкт.
- Якщо заявник погоджується з такими умовами, він повинен буде надати Запит на дозвіл, додавши завірену копію концесії на водокористування, надану відповідним органом, а також копію погодженого сертифікованим техніком проєкту будівництва та експлуатації..
- Якщо автономна комуна вважає, що проєкт може заважати іншим інтересам, проєкт буде піддано громадському обговоренню.

Дозволи на експлуатацію потужностей аквакультури у внутрішніх водоймах можуть бути надані тимчасово на період до 5 років, після чого відповідні органи можуть видати остаточний або постійний дозвіл.

2) Адміністративні процедури концесії/дозволу на розміщення потужностей морської аквакультури, які будуть створені на морських і наземних громадських землях.

Щоб отримати концесію/дозвіл на створення потужностей морської аквакультури, які будуть розташовані на морських і наземних громадських територіях, заявник повинен буде подати наступні дозволи або ліцензії:

- Дозвіл на будівництво та початок експлуатації, виданий муніципальною владою.
- Концесія на зайняття громадської морської/наземної зони, надана Міністерством навколишнього середовища/охорони довкілля.
- Дозвіл на експлуатацію потужностей аквакультури, наданий відповідним офісом автономної комуни.

Як було зазначено вище, Комуни застосовуватимуть своє власне законодавство для виконання цієї процедури, а ті, які не мають власного відповідного законодавства, застосовуватимуть положення Закону № 23/1984 про морську аквакультуру та Закону № 22/1988 про берегову лінію. У будь-якому випадку, загальна адміністративна процедура, якої дотримуються автономні комуни для регулювання аквакультури, включає наступні етапи:

- Заявник повинен подати заяву на отримання дозволу на діяльність з аквакультури, додавши наступні документи:
 - Аплікаційну форму про надання концесії на користування загальнодоступної морської-наземної зони до Міністерства навколишнього середовища.
 - Юридична ідентифікація заявника (особи чи компанії).
 - Проєкт будівельних робіт, затверджений сертифікованим технікомчним спеціалістом.
 - Техніко-економічне обґрунтування та схема виконання операції, затверджена сертифікованим технічним спеціалістом.
 - Підтвердження сплати мита та податків
 - Оцінка впливу на навколишнє середовище та санітарні вимоги, якщо це застосовно.
- Протягом наступного 30-денного періоду громадських слухань будуть потрібні звіти органів оборони, навігації, туризму, муніципалітету, екології та санітарії, а також будь-якого іншого органу, який автономна комуна може вважати необхідним.
- Якщо всі вищезазначені органи зроблять позитивні висновки щодо проєкту, автономна комуна проситиме компетентний орган з управління узбережжям надати звіт протягом двох місяців. За допомогою цього звіту Уповноважений орган висловить позицію щодо прийнятності проведення діяльності та встановить умови, за яких дозвіл на проведення такої діяльності може бути надано.
- Протягом цього етапу автономна комуна інформуватиме заявника про вимоги, які необхідно виконати, а також про умови, дотримання яких вимагає Генеральна дирекція берегової лінії для надання дозволу. Якщо заявник погоджується з такими вимогами та умовами, процедура буде проходити через цю Генеральну дирекцію.

- Після того, як заявник отримає концесію, надану Генеральною дирекцією, автономна комуна надасть дозвіл на експлуатацію потужностей аквакультури. Такий дозвіл буде опубліковано в Офіційному віснику автономної комуни.

Слід зазначити, що ці дозволи на здійснення операцій з аквакультури, як правило, надаються на період 10 років з можливістю поновлення максимум на 30 або 50 років.

3) Загальні адміністративні процедури для подання аплікаційної заявки щодо концесії/дозволу на розміщення потужностей з морської аквакультури, розташованих на ділянках приватної власності, але які використовуватимуть державні водно-земельні ділянки для забору/скидання води.

Щоб отримати концесію/дозвіл на потужності морської аквакультури, розташовані у приватній власності, але які використовуватимуть загальнодоступні водно-земельні зони для забору/скидання води, заявник повинен подати заявку на такі дозволи або ліцензії:

- Дозвіл на будівництво та початок експлуатації, виданий муніципальною владою.
- Дозвіл на забір і скидання води, виданий відповідним органом. Проте слід зазначити, що ця процедура відрізняється між автономними комунами, оскільки одні вважають її незалежною процедурою, тоді як інші вважають її частиною процедури авторизації об'єкта потужностей аквакультури та концесії суспільного надбання, або як частину Оцінки впливу на навколишнє середовище.
- Міністерство охорони навколишнього середовища надає концесію на користування державним водно-земельним простором.
- Дозвіл на здійснення діяльності з аквакультури, наданий відповідним органом автономної комуни.

Крім того, законодавством Іспанії, з метою впровадження на території Королівства положень Директив та Регламентів ЄС у частині провадження аквакультури, передбачено виконання вимог щодо:

переміщення риби територією країни, з метою експорту та з метою імпорту; боротьби із захворюваннями; вимоги щодо ліків, які використовуються в аквакультурі; вимоги щодо кормів, які використовуються в аквакультурі; вимоги щодо забезпечення безпечності продуктів харчування походженням з аквакультури тощо.

Аквакультура

Іспанія є одним з провідних у ЄС виробників продукції власне рибництва (без молюсків та водоростей) (Таблиця 1; дані за звітом FEAP [4] тому можуть бути меншими за звітні дані, що наводяться ФАО) – обіймає другу позицію слідом за Грецією.

Таблиця 1. Обсяги виробництва продукції рибництва країнами-членами FEAP [4].

Production (Tons)	Year						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Norway	1,313,186	1,333,994	1,267,751	1,306,603	1,353,730	1,447,291	1,492,000
Turkey	232,152	234,000	247,754	263,500	279,000	310,300	310,800
Utd. Kingdom	194,085	186,792	179,887	204,277	171,095	204,119	219,396
Greece	115,159	112,159	106,874	96,611	113,107	124,700	122,100
Spain	59,356	64,186	64,719	64,607	67,425	73,104	63,176
Italy	57,990	55,480	53,790	53,600	58,550	56,815	55,500
France	42,141	45,021	42,971	42,977	45,841	46,272	44,860
Poland	37,330	38,613	37,811	38,886	42,969	44,871	49,195
Denmark	39,341	38,829	35,272	33,654	37,685	44,895	44,895
Czech Republic	19,092	19,265	20,006	21,689	21,747	20,986	20,453
Iceland	8,289	8,249	16,700	20,776	19,077	20,594	40,328
Croatia	10,624	13,341	13,500	13,914	15,491	17,118	17,381
Hungary	14,832	16,724	15,699	17,517	17,859	16,843	18,038
Germany	16,449	15,216	14,875	14,875	13,805	13,628	13,758
Finland	12,448	12,550	13,187	12,314	12,835	13,116	12,358
Ireland	11,400	12,000	17,300	20,305	13,041	12,100	14,000
Sweden	8,659	8,827	11,000	9,919	9,914	10,406	10,610
Cyprus	4,769	5,409	6,590	6,512	6,500	8,004	7,500
Portugal	5,930	4,718	4,834	5,500	4,448	7,588	6,320
Netherlands	6,235	6,285	6,285	2,912	4,970	5,230	5,270
Switzerland	-	-	-	-	1,913	2,463	2,392
Belgium	275	290	230	247	265	270	320
Grand total	2,209,742	2,231,948	2,177,035	2,251,195	2,311,299	2,500,713	2,570,650

Сектор аквакультури дуже диверсифікований з точки зору об'єктів аквакультури і технологій вирощування. Незважаючи на те, що в останні роки спостерігається тенденція до консолідації, у галузі все ще переважають малі та середні господарства. Культивується близько тридцяти видів гідробіонтів. Серед видів, що лідирують за обсягом, є середземноморська мідія (*Mytilus galloprovincialis*), райдужний пструг (*Oncorhynchus mykiss*), дорада (*Sparus aurata*), лаврак (*Dicentrarchus labrax*), синьоперий атлантичний (блакитний) тунець (*Thunnus thynnus*) та тюрбо (*Scophthalmus maximus*).

Основні обсяги виробництва у 2020 році в основному були отримані у морській аквакультурі (риба та молюски), які разом становлять понад 94% виробленого обсягу, тоді як лише 6% припадає на прісноводну аквакультуру [2].

Морська аквакультура в основному представлена молюсками, і близько 18% від загального виробництва становить морська риба. Відсоток виробництва молюсків від загального виробництва залишався стабільним на рівні близько 75-81% обсягів протягом 2017-2020 рр. Виробництво морської риби не має позитивної тенденції. У 2020 році сектор морського рибництва, окрім наслідків пандемії COVID19, також зазнав негативного впливу епідеміологічних та кліматичних явищ, які спричинили значні втрати в культурі.

За даними, що наводяться у звіті STECF [2], станом на 2020-ий рік виробництво продукції аквакультури (рибництво + малакокультура+водорослівництво) Іспанії має наступні показники (Таблиця 2).

Таблиця 2. Виробництво та продажі продукції аквакультури в Іспанії: 2008-2020 рр. [2]

Величина	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019	2020	Зміни 19-20	Розвиток 2020/(08- 19)
<i>Маса продукції (тис.тонн)</i>	255,3	256,8	269,6	288,0	290,5	318,1	356,9	311,0	276,6	-11%	-3%
Морська	44,68	42,89	42,89	46,75	49,94	53,32	55,68	59,56	50,28	-16%	4%
Малакокультура	188	196	210	226	223	247	290	234	210	-10%	-4%
Прісноводна	22,3	18,0	16,8	15,5	17,8	17,4	10,9	17,5	16,3	-7%	-5%
<i>Вартість продукції (млн. €)</i>	355,7	363,9	381,5	429,6	507,8	527,7	541,1	577,0	517,4	-10%	17%
Морська	238,34	239,82	261,14	302,43	362,19	376,26	377,86	438,00	390,71	-11%	26%
Малакокультура	117	124	120	127	145	151	163	139	127	-9%	-4%
Прісноводна	0,3	0,4	0,0	0,4	0,5	0,4	0,4	0,1	0,1	-21%	-77%

Джерело: STECF [2].

У прісноводному виробництві основним видом є райдужний пструг, на якого припадає понад 95% виробництва в цьому сегменті. Його виробництво поширене у великій кількості регіонів Іспанії (Кастилія-і-Леон, Галісія, Андалусія, Каталонія, Ла-Ріоха, Кастилія-ла-Манча, Астурія та Арагон). Інші види, що вирощуються, — це лин (*Tinca tinca*), за ним осетри (як *Acipenser baerii*, так і *Acipenser nassarii*). Виробництво як пстругів, так і кав'яру осетрових також є важливим доходом для деяких компаній прісноводної аквакультури. Видобуток прісноводної риби переживає негативну динаміку з 2017 року по теперішній час.

Серед аквакультури молюсків найбільш масовий в іспанській аквакультурі вид з точки зору обсягів виробництва – середньоземноморські мідії (*Mytilus galloprovincialis*). Їх виробництво, яке є доволі стабільним, становить близько 225 тисяч тонн на рік. Невеликі коливання у виробництві цих молюсків пов'язані з червоними припливами, які не дозволяють збирати врожай. Хоча понад 95% іспанського виробництва мідій зосереджено в Галісії (Galicia), є ще чотири регіони виробництва (Каталонія (Catalonia), Андалусія (Andalusia), Валенсія (Valencia) та Балеарські острови).

Дорада та лаврак є основними об'єктами власне рибництва. Виробництво відбувається як у солонуватих/припливно-відпливних зонах, так і в морських середовищах. У 2016 році загальний обсяг виробництва морського окуня становив 22 956 тонн, а доради – 12 397 тонн [1].

Рисунок 1. Основні об'єкти іспанської аквакультури у 2020-му році у термінах ваги (обсягів) та вартості продукції.[2]

(лівий стовпчик, вага, зверху вниз: морські мідії інші; лаврак; райдужний пструг; атлантичний тунець; тюрбо; інші. Правий стовпчик, вартість, зверху вниз: лаврак; тунець; мідії; райдужний пструг; тюрбо; інші)

ДЖЕРЕЛО: FAO (2022) (цит. за [2])

Динаміку виробництва за основними об'єктами власне рибництва (відповідно до даних FEAP [4]) наведено у таблиці 3.

Таблиця 3. Динаміка виробництва основних об'єктів рибництва Іспанії [4]

Production (Tons)	Year						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sea Bass	17,376	21,324	23,445	21,269	22,460	27,335	22,886
Sea Bream	16,230	16,231	13,740	13,643	14,930	13,521	7,170
Portion Rainbow Trout	13,000	13,260	13,260	12,922	13,671	13,680	11,900
Turbot	7,808	7,815	7,396	8,546	7,450	8,358	7,780
Large Rainbow Trout	2,600	2,678	3,900	5,025	5,185	5,250	7,500
Meagre	1,090	1,642	1,798	1,932	2,500	3,650	4,840
Sole	786	736	755	830	774	818	620
European eel	366	380	315	330	330	360	360
Sturgeons nei	100	120	110	110	125	132	120
Grand total	59,356	64,186	64,719	64,607	67,425	73,104	63,176

(продукція у тоннах. Зверху вниз: лаврак, дорада, порційний райдужний пструг, тюрбо, великий райдужний пструг, горбань, морський язик, європейський вугор, осетрові)

З огляду на офіційні дані Уряду Іспанії (МАРА), у 2020 році в Іспанії працювало 5 102 підприємства аквакультури, що означає зменшення на 160 підприємств порівняно з 2019 роком і зменшення на 1% порівняно із середнім показником за період 2017-2019 років.

Загальна кількість працівників в галузі аквакультури Іспанії становила 12 478 у 2020 році. Цифра показує падіння на 18% порівняно з 2019 роком, але зменшення на 25%, якщо брати до уваги останні чотири роки. Щодо показників ФТЕ (коефіцієнт повної зайнятості), то зниження дуже схоже на тенденції загального зниження кількості працівників, оскільки коливання за 2019 рік становить 16% і 14% порівняно із середнім показником за період 2017-2019 років [2]

Переробка і торгівля

В Іспанії розташована найбільша рибопереробна промисловість у Європі. У 2016 році працювало 601 рибопереробне підприємство з оборотом близько 4,6 мільярда євро, а загальна кількість зайнятих оцінювалась в 18 390 осіб. Ця переробна галузь створила додану вартість у 822 мільйони євро. Історично галузь виробляла головним чином солону та консервовану продукцію - рибу та молюсків. Проте з 1950-х років вона стала однією з найбільш диверсифікованих галузей промисловості міжнародного масштабу.

Галузь в основному складається з компаній середнього розміру, в основному в консервному секторі, та меншою мірою - в секторі свіжих і заморожених оброблених морепродуктів. Найбільший обсяг виробництва має консервний сектор. Тунець є найважливішим видом, обсяги переробки якого становили 2016-го року 254 035 тонн, тоді як інші ключові види, які йдуть на консервування, включають сардину та анчоуса. Протягом останніх кількох років іспанська рибопереробна галузь спостерігала неоднозначні тенденції через макроекономічні проблеми в країні, але промисловість консервування риби та морепродуктів зберегла свої позиції як усередині країни, так і на міжнародному рівні, займавши ринкові ніші та зберігаючи високі ціни.

Велика місткість внутрішнього ринку риби та морепродуктів і високий рівень споживання означає, що Іспанія значною мірою залежить від імпорту. Країна також є великим експортером, переважно до ЄС, який поглинає дві третини її експорту.

Загальний імпорт продукції рибальства та аквакультури досяг 1,78 млн тонн у 2017 році, що є найвищим рівнем за останнє десятиліття. У вартісному вираженні імпорт продукції рибальства та аквакультури склав приблизно 7,1 мільярда євро, що на 0,47 мільярда євро більше, ніж у 2016 році. Іспанський імпорт переважно складався з ракоподібних, молюсків і головоногих, на яких припадало 39% від загального обсягу імпорту риби та морепродуктів у вартісному вираженні [1]

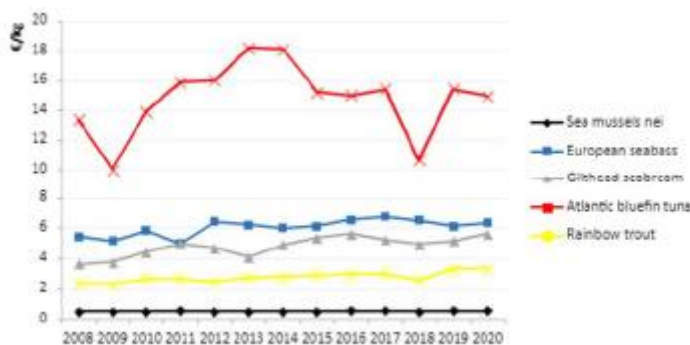
Споживання

Іспанія є одним з найбільших ринків риби та морепродуктів у Європі. Протягом останніх років середнє національне явне споживання продуктів рибальства та аквакультури було загалом стабільним із лише незначними коливаннями, на рівні 45,2 кг (**в еквіваленті живої ваги**) на душу населення у 2015 році. Більше половини цього обсягу було спожито вдома. Районами, де найчастіше споживають рибу в домашніх умовах, є автономні комуни Кастилія Леон, Галісія та Астурія [1]

У 2016 році Міністерство сільського господарства, рибальства та продовольства Іспанії (МАРАМА) під час вимірювання домашнього споживання риби та морепродуктів оцінило середнє національне споживання **домогосподарством** у 25,5 кг на душу населення (**еквівалент ваги продукту**).

Динаміку цін першого продажу на основні об'єкти аквакультури Іспанії наведено на Рисунку 2

Рисунок 2. Середня ціна (€/кг) на основні об'єкти аквакультури Іспанії: 2008-2020 [2]

(зверху вниз: мідія; лаврак; дорада; тунець; райдужний пеструг)

Вплив COVID-19

В Іспанії система виробництва продуктів аквакультури виявилась особливо вразливою до пандемії COVID-19. Однак, залежно від ступеня інтернаціоналізації та звичних шляхів комерціалізації продукту, рівні впливу виявились дуже різними.

Перш ніж аналізувати ступінь впливу, який спричинили ці фактори, важливо підкреслити, що в Іспанії були різні фази в управлінні пандемією COVID-19. Ці етапи відзначались різним ступенем ізоляції населення, що вплинуло на споживання та, як наслідок, на виробництво аквакультури. Перший період інституційного управління пандемією припадає на період з 14 березня по 15 червня 2020 року, коли населення було повністю обмеженим у переміщеннях, основні види економічної діяльності паралізовані. У другому періоді, з 16 червня по 25 жовтня 2020 року, завершилось утримання населення, відновилась неосновна галузева діяльність та було відкрито канал HORECA. З 25 жовтня до кінця 2020 року

повноваження щодо припинення діяльності галузей, які не вважались життєво важливими, передано регіонам. Таким чином знову було дискримінаційно припинено каналу HORECA у різних регіонах країни. Протягом усієї пандемії аквакультура була оголошена «необхідною діяльністю», і тому сектор ніколи не переживав національних зупинок. Однак деякі підгалузі, такі як сектор вирощування молюсків, добровільно вирішили припинити свою діяльність, коли ціни на морепродукти впали внаслідок закриття каналу HORECA. Насправді рівень доходів тих об'єктів аквакультури, для яких значний відсоток продукції розподілявся через канал HORECA, постраждав. Ці об'єкти аквакультури, здебільшого, мають найвищу ринкову вартість. Таким чином, загалом можна стверджувати, що існує позитивна кореляція між ціною продукту та впливом пандемії. Цей ефект був особливо вагомим у перший період пандемії, коли канал HORECA був «відключений». Хоча в середині 2020 року канал HORECA був активним, рівень маркетингу продукції аквакультури на ринку, який спостерігався у попередні роки, не відновився. Ізоляція населення призвела до зміни звичок споживання. Зросла в структурі споживання кількість оброблених харчових продуктів, а свіжих продуктів зменшилася. Зіткнувшись зі збільшенням споживання замороженої або консервованої риби та молюсків, виробники деяких видів почали шукати підприємства переробної промисловості як альтернативу для збуту своїх продукції, але в кращому випадку вони змогли спрямувати на переробку лише невелику частину свого виробництва. Крім того, у перші місяці пандемії була сильно обмежена зовнішня торгівля, як експортна, так і імпортна. Таким чином, постраждали продукти аквакультури, що продаються за кордоном [2].

Допомога від держави/Єврокомісії

Іспанія як і решта країн ЄС отримують допомогу розвитку рибальської та рибницької діяльності у рамках дії структурних фондів ЄС з розвитку рибного господарства (на період 2021-2027 рр. цей фонд має назву Фонд морегосподарської діяльності, рибальства та аквакультури). Протягом 2014-2020 рр. (період дії Фонду з море — та рибогосподарської діяльності) Іспанія мала право на отримання 1 161,62 млн. євро, а для підтримки аквакультури- 274,54 млн. євро. На період 2021-2027 рр. Фондом морегосподарської діяльності, рибальства та аквакультури передбачено виділення на потреби розвитку рибного господарства Іспанії €1.12 млрд. На потреби аквакультури та переробної промисловості планується спрямувати 397,2 млн.євро, тобто 35,5%, а на рибальство – 460,9 млн.євро (41,1%)[5].

Іспанський стратегічний план розвитку аквакультури мав за мету збільшення обсягів виробництва продукції аквакультури за період з 2012 до 2020 року на 20%, а за вартістю за той же період - на 26%. Прогнозувалось, що зростання за основними сегментами відрізнятиметься. Прісноводне рибництво, як очікувалось, зросте за обсягами на 27%, рибництво морських риб - на 32%, вирощування мушлів - на 17% [6]. Зазначених цілей, як впливає з даних Таблиці 2, досягнуто не було з огляду, зокрема, на перераховані вище причини. Крім того, потрібно брати до уваги, що значно більшу ніж аквакультура у питанні забезпечення продовольчої безпеки країни традиційно відіграє рибальство. Рибництво значно більшою мірою залежить від кон'юнктури ринку, а також таких непередбачуваних обставин, як, наприклад, пандемія, ніж рибальство. Брак переробних потужностей Іспанії, яких не вистачало саме під час розпалу пандемії, і призив на наголосі в операційній програмі Іспанії на 2021-2027 роки на додатковому фінансуванні саме розвитку переробної промисловості.

В той же час, під час здійснення термінових заходів з підтримки галузей рибальства та рибництва, які постраждали від Ковіду, іспанські виробники мали можливість отримати

термінове фінансування як із структурного фонду за терміновою процедурою, так і з спеціальних фондів, створених у зв'язку із згаданими подіями.

Посилання

1. <https://eurofish.dk/member-countries/spain/>
2. Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Economic Report on the EU aquaculture (STECF-22-17). Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023, doi:10.2760/51391, JRC132648
3. https://www.fao.org/fishery/en/legalframework/nalo_spain?lang=en
4. <https://feap.info/wp-content/uploads/2022/03/production-report-v1.1.pdf>
5. https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/news/spain-will-receive-eu112-billion-european-maritime-fisheries-and-aquaculture-fund-2021-2027-2022-11-29_en
6. Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Economic Report of the EU Aquaculture sector (STECF-18-19). Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2018, ISBN 978-92-79-79402-5, doi:10.2760/45076, JRC114801